

به نام خدا

کلیدهای تربیت کودکان و نوجوانان

کلیدهای پرورش کودکان مبتلا به

اختلال کمبود توجه

نویسندگان:

باری ای. مک نامارا - فرانسین جی. مک نامارا

مترجم:

فریبا مقدم

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۵
.....	مقدمه	۷
بخش ۱: اختلال کمبود توجه چیست؟		
.....	فصل اول: شرح کلی	۹
.....	فصل دوم: اصطلاحات و ویژگیها	۱۰
.....	فصل سوم: معیارهای شناسایی اختلال کمبود توجه	۱۳
.....	فصل چهارم: علل اختلال کمبود توجه	۱۷
.....	.....	۲۲
بخش ۲: تشخیص اختلال کمبود توجه		
.....	فصل پنجم: شیوه چند زمینه‌ای	۲۵
.....	فصل ششم: ارزیابی پزشکی	۲۶
.....	فصل هفتم: ارزیابی روانشناختی	۲۹
.....	فصل هشتم: ارزیابی آموزش	۳۲
.....	فصل نهم: سابقه اجتماعی	۳۷
.....	فصل دهم: ارزیابی یافته‌ها و نتیجه‌گیری	۵۱
.....	.....	۵۴
بخش ۳: درمان اختلال کمبود توجه		
.....	فصل یازدهم: دارو	۵۷
.....	فصل دوازدهم: پرسشهایی در مورد دارو	۵۸
.....	فصل سیزدهم: مداخلات درمانی مورد اختلاف	۶۱
.....	فصل چهاردهم: مداخلات رفتاری	۷۰
.....	فصل پانزدهم: شناسایی رفتار	۷۵
.....	.....	۷۹

۸۳	فصل شانزدهم: تشویق
۸۹	فصل هفدهم: انتخاب مشوقها
۹۸	فصل هجدهم: تنبیه
۱۰۳	فصل نوزدهم: تعیین حد و مرز
۱۰۷	فصل بیستم: نیاز به ساختار، انسجام و پیش بینی
۱۱۲	فصل بیست و یکم: آموزش مهارت‌های اجتماعی
۱۱۸	فصل بیست و دوم: افزایش خودباوری
۱۲۴	فصل بیست و سوم: تعلیم نظارت بر رفتار خود، به کودکان
۱۲۹	فصل بیست و چهارم: طرز برخورد با خواهرها و برادرها
۱۳۴	فصل بیست و پنجم: نظارت بر درمان

بخش ۴: همکاری با مدرسه

۱۳۹	فصل بیست و هشتم: شرکت دادن کودکان مبتلا به اختلال کمبود توجه در کلاسهای عادی
۱۴۰	فصل بیست و نهم: خدمات حمایتی
۱۴۵	فصل سی و یکم: درک بهتر امتیازهای آزمون استاندارد
۱۴۹	فصل سی و دوم: زبان تخصصی تربیتی

بخش ۵: فعالیتهای فوق برنامه

۱۶۵	فصل سی و یکم: ورزش و باشگاه
۱۶۶	فصل سی و یکم: اردو
۱۷۰	فصل سی و دوم: سرگرمیها، استعدادها و علائق خاص

بخش ۶: مسائل جاری

۱۸۱	فصل سی و سوم: آیا اختلال کمبود توجه نوعی ناتوانی در یادگیری است؟
۱۸۲	فصل سی و چهارم: آیا کودکان مبتلا به اختلال کمبود توجه از درمانی مناسب برخوردار می شوند؟
۱۸۶	فصل سی و پنجم: آیا کودکان بر اختلال کمبود توجه غلبه می کنند؟
۱۹۲	پرسش و پاسخ
۱۹۸	واژه نامه
۲۰۱	ضمیمه: منابعی برای آموزگاران
۲۰۳	

بخش ۱

اختلال کمبود توجه چیست؟

اختلال کمبود توجه بسیار پیچیده است. فصلهای مقدماتی، شرحی کلی از اختلال کمبود توجه، اصطلاحات مورد استفاده، ویژگیهای کودکان مبتلا به اختلال کمبود توجه، چگونگی شناسایی کودکی که به این اختلال دچار است و نیز عوامل این اختلال را، ارائه می دهد.

نمی‌کنیم. شاید در مورد اصطلاحات دیگری نظیر اختلال کمبود توجه، «همراه با بیش‌فعالی»، (ADHD)، «اختلال کمبود توجه بدون بیش‌فعالی»، (ADD/no H)، «اختلال کمبود توجه نامتمایز»^۱ UADD^۱ مطالبی شنیده یا خوانده باشید. همه اصطلاحات به انواع مختلف اختلال کمبود توجه اشاره دارند.

جای تردید است که اصطلاحاتی که کودکان مبتلا به اختلال کمبود توجه را با آنها توصیف می‌کنند، در آینده تغییر کند. این اصطلاحات از اوایل دههٔ چهارم میلادی دستخوش تغییر و بازیابی شده است؛ اما ویژگیهای توصیف شدهٔ کودکان نسبتاً ثابت مانده است. در حال حاضر، اصطلاحات «اختلال کمبود توجه بیش‌فعالی» و «اختلال کمبود توجه» هر دو توسط متخصصان به کار می‌رود.

در سراسر این کتاب، «اختلال کمبود توجه» به کار رفته است؛ زیرا فراگیرترین اصطلاح است و انواع متعدد کمبود توجه را شامل می‌شود. متوجه خواهید شد که همه اصطلاحاتی که فهرست آنها ذکر شد، شامل واژهٔ «بیش‌فعال» نمی‌شوند. متأسفانه برای عدهٔ بسیاری از مردم، بیش‌فعالی مترادف کمبود توجه شده است؛ اما همهٔ کودکانی که دچار اختلال کمبود توجه هستند، بیش‌فعال نمی‌باشند. کودکانی هستند که در تمرکز مشکل دارند یا نمی‌توانند مدتی طولانی کاری را انجام دهند و یا در تشخیص اینکه چه چیزی مهم است، دچار مشکل هستند. این کودکان الزاماً در جنب و جوش مداوم نیستند؛ حتی شاید تنبل و گوشه‌گیر باشند. آنها بیش‌فعال نیستند؛ بلکه بی‌توجه می‌باشند. این دسته از کودکان احتمالاً آن علاقه و اهمیتی را دریافت نمی‌کنند که کودکانی که پیوسته فعال‌اند، از آن بهره‌مند هستند؛ اما واضح است که دچار اختلال کمبود توجه هستند.

شرح کلی

اختلال کمبود توجه، پدیدهٔ تازه‌ای نیست؛ بلکه طی سالها در نشریات پزشکی، روانشناسی و آموزشی، به طور گسترده مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. اما آنچه تازگی دارد، علاقهٔ روزافزون به این اختلال است. به نظر می‌رسد هر جا که می‌روید، کسی دربارهٔ اختلال کمبود توجه صحبت می‌کند. روزنامه‌های محلی، مقالات مهمی در مورد این اختلال دارند. مجلات بین‌المللی، به تفصیل به این مطلب پرداخته‌اند و برنامه‌های خبری از کودکانی خبر می‌دهند که مبتلا به این اختلال تشخیص داده شده‌اند. به هر مدرسه‌ای که بروید، آموزگاران به شما می‌گویند که برخی از دانش‌آموزانشان به این اختلال مبتلا هستند؛ پدر و مادرها از جلساتی سخن می‌گویند که با آموزگاران داشته‌اند و از این طریق اطلاع یافته‌اند که فرزندشان مبتلا به اختلال کمبود توجه است. از دیدگاه یک ناظر صرف موضوع نسبتاً ساده به نظر می‌رسد: تشخیص ساده با راه‌حلهایی از آن هم ساده‌تر؛ اما برای والدین کودکان مبتلا به اختلال کمبود توجه یا آنها که گمان می‌برند فرزندشان مبتلا به این اختلال است، موضوع بسیار پیچیده‌تر است.

هیچ تعریف یا درمانی برای این اختلال وجود ندارد که همهٔ افراد متخصص و والدین بر سر آن به توافق رسیده باشند. والدین در مورد مفهوم اصطلاح «اختلال کمبود توجه» سردرگم شده‌اند؛ اما اگر به تاریخچهٔ اختلال کمبود توجه نگاهی بیاندازیم، از این نکته تعجب

1. Undifferentiated Attention-Deficit Disorders (U-ADD)